

สันตินวัตกรรมการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว*

Peace Innovation for Enhancing the Potential of Family Counselors in the
Department of Women's Affairs and Family Development

¹กมลทิพย์ โมกขาว, ขันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และ พระปราโมทย์ วาทโกวิโท

¹Kamolthip Mokekhao, Khanthong Wattanapradit

and Phra Pramote Vadakvido

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: srisuppuchr@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ แนวคิดทฤษฎี และพุทธสันติวิธีการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว 2) เพื่อเสนอสันตินวัตกรรมการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี แบบทดลอง นำร่อง สัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้ 1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 2) ผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนาและพุทธสันติวิธี 4) ผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาการ 5) ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบพัฒนาหลักสูตร 6) ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาศักยภาพ 7) ผู้ขอรับคำปรึกษา รวม 65 คน สนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 6 คน กลุ่มตัวอย่างทดลอง 15 คน ใช้แบบประเมินผล การสังเกตการณ์ การสะท้อนผลระหว่างอบรม สถิติวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วยค่า t-test สรุปผลแบบพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการเสริมศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว คือ รูปแบบวิธีการ เครื่องมือ ส่งเสริมศักยภาพผู้ให้คำปรึกษา ศักยภาพที่ต้องการยกระดับ คือ สถิติต้นรู้ สันติภายใน การให้คำปรึกษาผ่านออนไลน์ การแก้ปัญหาความสัมพันธ์ ทฤษฎีสมัยใหม่ที่ใช้ คือ จิตวิทยาให้คำปรึกษาครอบครัว ตามแนวคิดซาเทียร์ การเรียนรู้เพื่อความเปลี่ยนแปลง และการโค้ช พุทธสันติวิธีที่ใช้ คือ พรหมวิหาร 4 สติปัญญา 4 หลักอริยสัจ 4 2) หลักสูตรสันตินวัตกรรมการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มี 9 หน่วย คือ ตื่นรู้ในตน ในคน ในต้นแบบ การปรึกษา การคิด การสื่อสารอารมณ์ ในระบบและเครือข่าย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบผสมผสาน Online และ Onsite ที่มีสติเป็นฐานในการเรียนรู้ ทำการฝึกอบรมรวม 5 วัน และฝึกปฏิบัติ 29 วัน ใช้หลักการพัฒนาศักยภาพที่เรียกว่า 6 ป. (ปลูก เปิด ปัก ปิด เปลี่ยน ปั่น) ใช้กระบวนการให้คำปรึกษา 11 ขั้น เรียกว่า Love and Peace Space Process และมีชุดเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพตนและให้คำปรึกษา ผลคะแนนเฉลี่ยศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และค่า $t = 6.47$

*Received June 11, 2023; Revised October 26, 2023; Accepted November 7, 2023

องค์ความรู้วิจัย Hybrid Mindfulness based learning for Peace Counselor มี 5 หน่วยคือ รัก ตื่นรู้ การให้คำปรึกษา การวิเคราะห์ปัญหาครอบครัว และเครื่องมือช่วยยกระดับสติ สันติสุขให้กับตัวผู้ให้คำปรึกษา และช่วยให้ผู้ขอรับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ตลอดจนช่วยแก้ปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัวได้อย่างสันติวิธีมากขึ้น

คำสำคัญ: การเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษา; ผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว; สันตินวัตกรรม

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to analyze the context, problems, needs, concepts, and the Buddhist peaceful means conducive to enhance the potential of family counselors; and 2) to propose the peace innovation for enhancing the potential of family counselors in the Department of Women's Affairs and Family Development. The study used a mixed-method approach, employing an exploratory sequential design. The data were collected via in-depth interviews with the following 65 persons: 1) administrators and officers from the Department of Women's Affairs and Family Development; 2) experts in family counseling; 3) experts in Buddhism and Buddhist peaceful means; 4) experts in providing psychological counseling; 5) experts in curriculum development; 6) experts in potential development; and 7) those requesting for counseling. The data were also collected through a focus group discussion with 6 experts. A pilot experiment was conducted with a sample group of 15 persons. The assessment form, observation, and recording of learning outcomes during training were used to evaluate the experiment results. T-test was used to analyze the data. The results were summarized using descriptive method.

From the study, the following results are found: 1) Problems in family counseling include style, principles, and tools. The potential that needs to be improved includes mindfulness to achieve awakening states, inner peace, counseling through an online platform, and resolving relationship problems. The modern science concepts used are family counseling based on Satir, adult learning, transformative learning, and coaching. The Buddhist peaceful means used are: *Brahmavihāra* (the four sublime states of mind), *Ariyasacca* (the four noble truths) as a counseling concept, and *Satipaṭṭhāna* (the four foundations of mindfulness) 2) Peace innovation for enhancing the potential of family counselors in the Department of Women's Affairs and Family Development covers nine major topics: awakened in one's self, awakened in people, awakened in models, awakened in counseling, awakened in thinking, awakened in relationship communication, awakened in emotions, awakened in system, and awakened in networks. The program is based on mindfulness and includes both online and onsite versions. The training includes 5 days of theory session and 29 days of workshop. The potential development and counseling principles are 'awakening, opening, determining, changing, closing, and sharing' with the 11 stages of counseling process called "Love and Peace Space Process". The tool kit is also used to cultivate one's potential in order to prepare

oneself to provide holistic counseling. Volunteers who participated in the experiment have a higher posttest mean of counseling potential than the pretest, with a statistical significance of 0.05 and a t-test of 6.47.

A new body of knowledge from the study is called “Hybrid Mindfulness Based Learning for Peace Counselors”, with the following content: Love, Awakening, Counseling Knowledge, Family Problem Analysis, and a Mindfulness and Peace Toolkit for Counselors. This will enable counseling to understand themselves and others, as well as the ability to resolve relationship problems in families in a more peaceful way.

Keywords: Potential Enhancement of Counselors; Family Counselors; Peace Innovation

บทนำ

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยนับวันมีจำนวนมากขึ้นจนติดหนึ่งในสิบของโลก (ThaiPublica, 2021) ปัญหาความรุนแรงทางร่างกายพบมากที่สุด รองลงมาเป็นความรุนแรงทางด้านจิตใจ โดยเชื่อว่าชายมีอำนาจเหนือกว่าหญิง สาเหตุจากการตีมีสุรา และความหึงหวงนอกใจ ปัจจัยกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง สืบเนื่องจากการไม่จัดการปัญหาความสัมพันธ์สัมพันธ์อย่างถูกต้อง กลายเป็นความบาดหมางกันระหว่างคู่สมาชิกในครอบครัวถึงร้อยละ 19.24 รองลงมาเป็นปัจจัยจากประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจร้อยละ 16.49 (Webportal Bangkok, 2021) และจากสถิติในการขอรับคำปรึกษาของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวพบว่า ปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ เป็นประเด็นที่มีปริมาณขอรับการปรึกษามากที่สุดในฐานข้อมูลของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ผลกระทบจากปัญหาความรุนแรงของครอบครัวที่น่าเป็นห่วงที่สุด คือ เด็กและวัยรุ่น เรื่องที่ขอรับคำปรึกษาสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ (1) ปัญหาความเครียดวิตกกังวล ถึงร้อยละ 51.26 (2) ปัญหาความรัก ร้อยละ 21.29 และ (3) ปัญหาซึมเศร้า ร้อยละ 9.82 ตามลำดับ (Thai Post, 2022)

ด้วยเหตุดังกล่าว ทางภาครัฐโดยคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ครอบครัวแห่งชาติ (กยค.) ได้เห็นชอบให้พัฒนาระบบให้คำปรึกษาครอบครัวในภาวะวิกฤติ เพื่อร่วมมือกันดำเนินงานการให้การช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงต่อเด็กและสตรี ภายใน 24 ชั่วโมง และให้สามารถแก้ไขปัญหาครอบครัวได้อย่างรอบด้าน โดยให้ยึดหลักการขับเคลื่อนตามมาตรการ 3 P คือ 1) การป้องกัน (Prevention) 2) การคุ้มครอง (Protection) และ 3) การดำเนินคดี (Prosecution) (Thairath Online, 2021) ทั้งนี้หน่วยงานกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) เป็นหน่วยงานหลักของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ที่รับผิดชอบเรื่องนี้ได้ทำแผนปฏิบัติการด้านครอบครัว หนึ่งในเครื่องมือที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้ดำเนินการ คือ การให้คำปรึกษา การมีศูนย์ช่วยเหลือ ประสานงาน และส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรเทาทุกข์และทำให้ครอบครัวสามารถอยู่ร่วมกันได้โดยไม่ใช้ความรุนแรง ทั้งนี้รูปแบบการให้คำปรึกษาแบบเดิม เป็นการให้คำปรึกษาผ่านการเข้าพบตัวที่สำนักงานของกรมสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นหลัก แต่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 พบว่า สภาพปัญหาครอบครัวมีความหลากหลายและท้าทายมากขึ้น อีกทั้งประชากรที่ต้องการขอรับคำปรึกษามีจำนวนมาก แต่ไม่สามารถเข้าถึงการเข้ารับบริการได้เหมือนเดิม เพื่อบรรเทาและแก้ไขปัญหาดังกล่าว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จึงได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริการให้คำปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ที่เรียกว่า “เพื่อนครอบครัว” ให้เป็นอีกช่องทางในการบริการให้คำปรึกษาออนไลน์แก่ประชาชน 24 ชั่วโมง ฟรี โดยมีผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์น่าเชื่อถือ คอยบริการให้ปรึกษาผ่านการพิมพ์ข้อความ (แชท) เป็นหลัก แต่สามารถนัดโทรคุยได้ตามข้อตกลง

โดยมุ่งเน้นการทำงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม และการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ เพื่อลดขั้นตอน ความยุ่งยาก และยกระดับการให้บริการของหน่วยงานที่เข้าถึงประชาชน โดยสื่อออนไลน์ อินเทอร์เน็ต และ แอปพลิเคชัน ด้วยจำนวนผู้เข้ารับคำปรึกษาผ่านระบบเพื่อนครอบครัว หรือ Family Line มีปริมาณมากขึ้น จึงส่งผลให้ผู้ให้คำปรึกษาเกิดความเหนื่อยล้า เครียดสะสม ตลอดจนเกิดภาวะหมดไฟ

ด้วยปัญหาที่พบดังกล่าว จึงนำไปสู่ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพให้กับผู้ให้คำปรึกษา ในระบบเพื่อนครอบครัว ให้มีภูมิรู้ ภูมิธรรมในการให้คำปรึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการรักษาพื้นที่และ ระดับความสันติสุขภายในจิตเป็นสิ่งสำคัญมาก ในการสร้างภูมิคุ้มกันตน ให้สามารถทำหน้าที่รับฟังปัญหา ความทุกข์ร้อนใจของผู้ขอรับบริการได้ ทั้งนี้หากไม่มีภูมิคุ้มกันหรือทักษะดังกล่าวอาจทำให้สะสมความเครียด โดยไม่รู้ตัว จนเกิดภาวะหมดไฟ จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการหาหลักสูตรที่ช่วยพัฒนาศักยภาพด้านในให้มีความ เข้มแข็งมากขึ้น ด้วยการนำหลักธรรมมาเป็นเครื่องมือในการจัดการปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติ หรือเรียกว่า พุทธสันติวิธี ซึ่งเป็นวิธี ข้อปฏิบัติ หรือชุดวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือในการขจัดความขัดแย้ง อย่างสันติ ปราศจากความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยที่เน้นการรู้ ตื่น และเบิกบานของตัวผู้ใช้สันติวิธี เอง (Phramaha Hansa Dhammhaso, 2014) ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจนำหลักพุทธสันติ วิธี มาบูรณาการร่วมกับศาสตร์สมัยใหม่ เช่น การให้คำปรึกษาตามหลักจิตวิทยาครอบครัวการเรียนรู้เพื่อการ เปลี่ยนแปลง และการโค้ช เป็นต้น เพื่อสร้างเป็นหลักสูตรสันตินวัตกรรม ที่มีเนื้อหา เครื่องมือ และมีการจัด กระบวนการเรียนรู้รูปแบบใหม่ เพื่อให้สามารถช่วยยกระดับศักยภาพในการคำปรึกษา โดยเฉพาะศักยภาพ ด้านสติและสันติภายในของผู้ให้คำปรึกษาในระบบเพื่อนครอบครัวของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ให้สามารถรับมือกับการให้คำปรึกษาปัญหาครอบครัว โดยเฉพาะเรื่องปัญหาความสัมพันธ์ผ่านระบบออนไลน์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยที่ผู้ให้คำปรึกษายังคงรักษาสันติสุขภายในไว้ได้ ตลอดจนส่งต่อเครื่องมือ สร้างสันติสุขให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสันติ นวัตกรรมเสริมสร้างศักยภาพของผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
2. เพื่อพัฒนาและนำเสนอสันตินวัตกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวของ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research Design) แบบ Exploratory sequential design ตามหลักการของ Tashakkori, and Teddlie (2003); Johnson, and Christensen (2014) โดยมี 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาวเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา การให้คำปรึกษาครอบครัวตามแนวคิดซาเทียร์ การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาสมรรถภาพ และทักษะการโค้ช ส่วนหลักพุทธสันติวิธีที่สอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้ให้ คำปรึกษา ได้แก่ พรหมวิหาร 4 สติปัญญา 4 อริยสัจ 4 และหลักหัวใจโพธิสัตว์ เพื่อนำผลการศึกษาวเคราะห์ ดังกล่าวมาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดและเครื่องมือวิจัยในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ตอบ วัตถุประสงค์การวิจัย ด้วยการเลือกใช้แบบเจาะจง 7 กลุ่ม ดังนี้ 1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมกิจการ

สตรีและสถาบันครอบครัว จำนวน 5 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว จำนวน 15 คน 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนาและพุทธสันติวิธี จำนวน 12 คน 4) ผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาการ จำนวน 12 คน 5) ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบพัฒนาหลักสูตร จำนวน 6 คน 6) ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาศักยภาพ จำนวน 5 คน 7) ผู้ขอรับคำปรึกษาจำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 65 คน ทำการตรวจคุณภาพเครื่องมือในด้านของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC 0.80

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารมาสร้างแนวคิดหลักในการออกแบบหลักสูตรและเครื่องมือวัดประเมินผล จากนั้นนำร่างหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีวัดประเมินผล มาทำการวิพากษ์หลักสูตรด้วยการทำสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติศึกษา ด้านพระพุทธศาสนา ด้านครอบครัวของกรมกิจการสตรีและครอบครัว ด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ด้านหลักสูตรเวชศาสตร์ครอบครัว และด้านการพัฒนาศักยภาพด้วยกระบวนการโค้ช ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือซึ่งเป็นแบบประเมินผลศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว Pre-Post test ด้วยแบบวัด 5 ระดับ (Rating Scale) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) และวิเคราะห์อำนาจจำแนกรายชื่อของแบบประเมินด้วยค่าสหสัมพันธ์ CORRECTED ITEM-TOTAL CORRELATION (CITC) โดยนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยงตรง และได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้ 0.78 และได้รับการรับรองจริยธรรมมนุษย์ จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายเลข ว.22/2566 จนได้ออกมาเป็นหลักสูตรที่ชื่อว่า “สันติวัตกรรมการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาหัวใจตื่นรู้ยุคดิจิทัล”

ขั้นตอนที่ 4 นำหลักสูตรสันติวัตกรรมการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาหัวใจตื่นรู้ยุคดิจิทัล ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 15 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง 1) ผู้สนใจเป็นจิตอาสาในการให้คำปรึกษาของกรมกิจการสตรีและครอบครัว 2) ผู้มีความรู้พื้นฐานในการให้คำปรึกษาหรือมีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษา 3) ผู้สามารถเข้าอบรมและฝึกปฏิบัติได้ตลอดหลักสูตร ทำการคัดกรองกลุ่มตัวอย่างด้วยการพิจารณาจากคำตอบจากแบบสอบถาม และผ่านการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ด้าน ด้านพุทธศาสตร์ ด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษา และด้านปัญหาครอบครัว รูปแบบที่ใช้ในการจัดอบรมเป็นแบบผสมผสาน Online และ Onsite โดยมีสติเป็นฐานในการเรียนรู้ จัดอบรมจำนวน 5 ครั้ง ครั้งละ 6 ชั่วโมง แต่ละครั้งห่างกัน 1 สัปดาห์ และให้ฝึกปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงตนเอง 29 วัน และติดตามการเรียนรู้ด้วยการใช้ไลน์กลุ่มโดยเนื้อหาในหลักสูตรประกอบด้วย 9 หน่วย คือ 1) ตื่นรู้ในตน 2) ตื่นรู้ในคน 3) ตื่นรู้ในต้นแบบ 4) ตื่นรู้ในการปรึกษา 5) ตื่นรู้ในการคิด 6) ตื่นรู้ในการสื่อสารสัมพันธ์ 7) ตื่นรู้ในอารมณ์ 8) ตื่นรู้ในระบบ และ 9) ตื่นรู้ในเครือข่าย เครื่องมือประเมินผลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามศักยภาพผู้ให้คำปรึกษา ก่อนและหลังทดลองเครื่องมือวัดประเมินผลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสังเกต แบบบันทึกการบ้านและปฏิบัติธรรมสร้างสติตื่นรู้ประจำสัปดาห์ แบบบันทึกการปรึกษาทั้งแบบเดี่ยวและกลุ่ม การสะท้อนการเรียนรู้ด้วยเทคนิค After Action Review และการสอบวัดประเมินคุณสมบัติรายบุคคลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพุทธศาสนา ด้านสันติวิธี ด้านการให้คำปรึกษา และด้านครอบครัว

ขั้นตอนที่ 5 รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการใช้วิธีวิเคราะห์เชิงสถิติแบบบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อวิเคราะห์ผลการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ด้วยสถิติวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย t-test วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยอุปนัยวิธี ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูล เชิง

คุณภาพ จากแบบสังเกต แบบบันทึกผลการฝึกปฏิบัติพัฒนาสติ และผลการสอบวัดคุณสมบัติผู้ให้คำปรึกษาที่เข้าร่วมอบรมจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านพุทธศาสตร์ ด้านจิตวิทยา ด้านปัญหาครอบครัว

ขั้นตอนที่ 6 สรุปและอภิปรายผลข้อมูลโดยวิธีพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างศักยภาพของผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว พบว่า กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีพันธกิจในการให้การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของสตรีและครอบครัวโดยตรง และผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมา ส่งผลให้จำนวนตัวเลขของผู้เข้ามาขอรับคำปรึกษาช่วยเหลือมีจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องปัญหาครอบครัว รูปแบบการให้คำปรึกษาเดิมที่ให้คำปรึกษาที่หน่วยงาน ไม่สามารถตอบเจ็ทในสถานการณ์นี้ได้ จึงได้พัฒนาเพิ่มช่องทางติดต่อให้การช่วยเหลือเป็นแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เรียกว่าระบบ “เพื่อนครอบครัว” เพื่อให้เป็นช่องทางออนไลน์ในการให้คำปรึกษาปัญหาครอบครัวและเป็นช่องทางให้ข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องครอบครัว รวมอยู่ในช่องทางเดียวกันนี้ ทั้งนี้ในการให้คำปรึกษามีการแยกหมวดหรือห้องในการให้คำปรึกษา 9 ห้อง 9 ประเด็น โดยแต่ละห้องจะมีผู้เชี่ยวชาญจากเครือข่ายมาคอยให้คำปรึกษาผ่านออนไลน์ โดยผู้ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา เรียกว่า “ผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว” เป็นกลุ่มจิตอาสาที่มีความรู้ความสามารถหรือมีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษาจากเครือข่ายของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ทั้งนี้งานวิจัยเล่มนี้มุ่งเน้นการทำหน้าที่ของจิตอาสาผู้ให้คำปรึกษาในห้อง “สารพันปัญหาครอบครัว” เนื่องจากเป็นห้องที่มีจำนวนผู้ขอรับคำปรึกษามากที่สุด โดยประเด็นปัญหาที่พบบ่อยที่สุดคือ ปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัว เช่น การไม่เข้าใจกัน การสื่อสารที่ไม่เข้าใจกัน ไม่แสดงออกถึงความรักความเอาใจใส่ มีการทะเลาะเบาะแว้ง มีปากเสียง ต่อกัน ตลอดจนการกระทำรุนแรง เป็นต้น

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สะท้อนจากกลุ่มผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวเห็นพ้องว่า เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการทำงานเนื่องจากศักยภาพในปัจจุบันไม่เพียงพอ เนื่องจากสภาพปัญหามีความซับซ้อนมากขึ้น บวกกับปริมาณจิตอาสาไม่เพียงพอ จึงต้องรับคนใหม่มาช่วยงานมากขึ้น รวมทั้งทางผู้บริหารความต้องการที่จะหลักพุทธเข้ามาบูรณาการร่วม จึงเห็นสมควรให้มีการจัดอบรมเพิ่ม โดยประเด็นที่ต้องการเพิ่ม ได้แก่ 1) การพัฒนาพลังสติปัญญาและสันติภายใน 2) การใช้ระบบการให้คำปรึกษาออนไลน์ 3) วิธีคิดในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี 4) การจับประเด็นจากข้อความ 5) การสื่อสารเพื่อสานสัมพันธ์ 6) การควบคุมอารมณ์เพื่อการสานสัมพันธ์ในครอบครัว 7) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เชี่ยวชาญจิตอาสาด้วยกัน 8) ความรู้และทักษะการให้คำปรึกษาเพื่อช่วยเสริมศักยภาพให้ผู้ให้คำปรึกษาสามารถรับมือกับปัญหาสัมพันธภาพในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของยุคนี้ ทั้งเชิงป้องกัน แก้ไข ปัญหา เสริมสร้างความอบอุ่นเข้มแข็ง ไม่ให้ขยายเป็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และ 9) การแจ้งข้อมูลเครือข่ายที่สามารถส่งต่อเคสได้และวิธีการส่งต่อเคส โดยคุณลักษณะที่ต้องการ คือ การมีหัวใจเป็นจิตอาสา ทั้งนี้ควรออกแบบหลักสูตรที่สามารถนำหลักธรรมมาบูรณาการเข้าไปในวิถีชีวิตอย่างสอดคล้องกลมกลืนกับยุคสมัย ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีสัมมัยใหม่เพื่อยกระดับศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว ได้แก่ 1) การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาครอบครัวของซาเทียร์ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ช่วยให้เกิดการวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวได้ลึกซึ้งเป็นรูปธรรมมากขึ้น 2) การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง 3) ทักษะการเป็นโค้ช 4) ทักษะการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา ส่วนหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อสันติวัฒนธรรมการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้แก่ 1) พรหมวิหาร 4 กับหัวใจ

แห่งผู้เสียสละปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 2) สติปัญญา 4 กกับการให้คำปรึกษาด้วยการมีสติตื่นรู้ 3) หลักจริยสัง 4 กกับการแก้ปัญหาที่รากเหตุและเป็นองค์รวม โดยหลักพุทธสันติวิธีทั้ง 3 นี้เป็นพื้นฐานที่เอื้อให้การทำงานของ ผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว มีคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาทั้งจากภายใน กล่าวคือ มีหัวใจพระโพธิสัตว์ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาศักยภาพเป็นกลุ่มที่มารับหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาล้วนเป็นจิตอาสา ดังนั้นจึงกิจกรรมที่สำคัญสำหรับจิตอาสาที่เข้ามาทำหน้าที่อุดหนุนให้คำปรึกษาผู้ที่กำลังตกทุกข์ได้ยากหรือ มีปัญหาชีวิตนั้น จำเป็นต้องน้อมนำหลักหัวใจพระโพธิสัตว์ 3 ประการ คือ มหาปัญญา มหากรุณา มหาอุบาย มาใช้เป็นหลักยึดในการการทำงานเพื่อได้ช่วยผู้คนพร้อมพัฒนาตนไปด้วยของจิตอาสา

วัตถุประสงค์ที่ 2 สันติวัฒนธรรมการส่งเสริมศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นการบูรณาการแนวคิดศาสตร์สมัยใหม่กับหลักพุทธสันติวิธี เป็นหลักสูตรที่มีชื่อว่า “ผู้ให้คำปรึกษาหัวใจตื่นรู้ยุคดิจิทัล” มีจุดมุ่งหมายในการยกระดับศักยภาพให้ผู้ให้คำปรึกษาสามารถรับมือกับการให้คำปรึกษาปัญหาครอบครัวโดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ได้อย่างมีสันติภาวะภายใน หลักสูตรประกอบด้วย 9 เรื่อง ได้แก่ 1) ตื่นรู้ในตน เป็นการบ่มเพาะสติตื่นรู้ ความรักบริสุทธิ์ และสันติสุขภายใน 2) ตื่นรู้ในคน เป็นการพัฒนาความเข้าใจธรรมชาติมนุษย์ เห็นคุณค่า เข้าใจความแตกต่างและจุดแข็งของแต่ละคน 3) ตื่นรู้ในต้นแบบ เป็นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจคุณลักษณะและบทบาทของต้นแบบของผู้ให้คำปรึกษาหัวใจตื่นรู้ 4) ตื่นรู้ในการปรึกษา เป็นการพัฒนากระบวนการและทักษะการให้คำปรึกษา 5) ตื่นรู้ในการคิด เป็นการพัฒนาวิธีการคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาที่รากอย่างเป็นองค์รวม 6) ตื่นรู้ในสื่อสัมพันธ์ เป็นการพัฒนาความรู้เข้าใจการสร้างสัมพันธ์ภาพ และการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี 7) ตื่นรู้ในอารมณ์ เป็นการพัฒนาความรู้และทักษะในการจัดการอารมณ์เพื่อสานสัมพันธ์ภาพ 8) ตื่นรู้ในระบบ เป็นการพัฒนาการใช้ระบบในการให้คำปรึกษาออนไลน์ และ 9) ตื่นรู้ในเครือข่าย เป็นการพัฒนาพลังการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายผู้ให้คำปรึกษาดูด้วยกัน รูปแบบจากนาร่างหลักสูตรเข้าสนทนาเฉพาะกลุ่มเพื่อวิพากษ์ และขอคำแนะนำโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร และนำมาทดลองนำร่องกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีสติเป็นฐานแบบผสมผสานแบบ Online และ Onsite จำนวน 5 ครั้ง ครั้งละ 6 ชั่วโมง โดยแต่ละครั้งห่างกัน 1 สัปดาห์ เพื่อเว้นระยะเวลาให้ฝึกปฏิบัติภาวนา และให้คำปรึกษาตามโจทย์ของแต่ละสัปดาห์ ใช้หลักการ “6 ป.” ประกอบด้วย 1) ปลุก คือการปลุกพลังสติ และพลังความรัก ในตัวผู้ให้คำปรึกษา ก่อน 2) เปิด คือการเปิดใจกว้างละวางอคติในการรับฟังหรืออ่านข้อความด้วยใจเป็นกลาง 3) ปัก คือการร่วมค้นหาปัญหาและความต้องการเพื่อปักหมุดหมายความต้องการในการให้คำปรึกษาร่วมกัน 4) เปลี่ยน คือลงมือปฏิบัติเพื่อปรับเปลี่ยนเหตุปัจจัยใหม่ให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่ต้องการโดยมีผู้ให้คำปรึกษาร่วมเสริมพลัง 5) ปิด คือการปิดเคสการให้คำปรึกษาในระบบ พร้อมทั้งปิดรับภายในด้วยการฝึกเคียร์พลังงานให้อยู่ในคลื่นสงบสุข 6) ปั่น คือการแบ่งปันสะท้อนความรู้สึกสุขทุกข์ของทีมผู้ให้คำปรึกษาและร่วมถอดบทเรียนสำคัญเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ และใช้กระบวนการให้คำปรึกษา 11 ขั้น ที่เรียกว่า “Love and Peace Space Process” ประกอบด้วย 1) L= love เตรียมจิต ด้วยรักและสันติ 2) O = Open เปิดใจให้พื้นที่ 3) V= Vulnerable explore หัวใจ สำรองปัญหาองค์รวม 4) E = Encounter value การตื่นรู้ในเหตุ (รู้เหตุ รู้ศักยภาพ) 5) A = Aim Clearly เคียร์เป้าหมาย (กิจ+จิต) 6) P= Place the Path ค้นพบเส้นทางใหม่ 7) E = Energy boot =เติมพลังขับเคลื่อน 8) A = Accompany ติดตามเคียงข้าง 9) Connect ประสานเครือข่าย (สังคัมเกื้อกูล) 10) E= End Clearly ปิดเคสเคียร์จิต และ 11) S= Sharing Space พื้นที่เข้ากลุ่ม แบ่งปันส่งต่อบทเรียน ในการวัดประเมินผล ใช้ 2 รูปแบบ 1) วัดผลเชิงปริมาณ ด้วยแบบประเมินศักยภาพของผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวก่อนและหลังการทดลอง ซึ่งพบว่า คะแนนเฉลี่ยศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวหลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ร่วมกับ

2) การวัดผลเชิงคุณภาพ จากผลการสะท้อนผลการเรียนรู้ในห้องเรียน จากแบบบันทึกผลการฝึกสติต้นรู้ในและแบบบันทึกผลการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาออนไลน์แต่ละสัปดาห์ ทั้งนี้ยังมีการสอบวัดคุณสมบัติรายบุคคลโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านพุทธศาสตร์ สันติวิธี ด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษา และด้านจิตอาสา พบว่า ผู้เข้าอบรมทั้ง 15 คนได้สะท้อนถึงการเรียนรู้พัฒนาตนว่ามีสติในชีวิตประจำวันประจำวันมากขึ้น สามารถรับฟังและให้คำปรึกษาอย่างมีสติมากขึ้น จับประเด็นและเลือกใช้ข้อความในการพิมพ์ให้คำปรึกษาได้อย่างมีสติและสร้างสันติได้ดีขึ้น รวมทั้งเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปันสุขทุกข์ในกลุ่มเครือข่ายผู้ให้คำปรึกษาอย่างเป็นกัลยาณมิตรมากขึ้น

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

n = 15

สมรรถนะ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	Sig.
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว	2.08	.50	4.20	.29	-6.47	.00

*p < 0.05

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยสมรรถนะการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

ผลการพัฒนาสมรรถนะ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	Sig.
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1) ศักยภาพด้านต้นรู้ในตน (ต้นรู้ในตน)	2.45	.64	4.46	.29	-5.15	.00
2) ศักยภาพด้านต้นรู้ในคน (ต้นรู้ในคน)	2.18	.59	4.22	.48	-5.95	.00
2) ศักยภาพด้านต้นรู้ในระบบให้คำปรึกษาออนไลน์	2.81	.72	4.22	.45	-6.70	.00
4) ศักยภาพด้านความเข้าใจในบทบาทที่ปรึกษาหัวใจต้นรู้ (ต้นรู้ในงาน)	2.27	.53	4.27	.50	-5.10	.00
5) ศักยภาพด้านการใช้ทักษะในการให้คำปรึกษา (ต้นรู้ในทักษะ)	2.94	.48	4.04	.56	-5.44	.00
6) ศักยภาพด้านการสื่อสารสร้างสัมพันธ์ในครอบครัว (ต้นรู้สื่อสารสัมพันธ์)	2.81	.72	4.22	.52	-6.04	.00
7) ศักยภาพด้านการจัดการอารมณ์ (ต้นรู้ในอารมณ์)	2.14	.62	4.27	.50	-5.06	.00
8) ศักยภาพด้านการเชื่อมโยงสร้างพลังเครือข่าย (ต้นรู้ในเครือข่าย)	2.90	.58	4.27	.51	-6.54	.00

*p < 0.05

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวกรมกิจการสตรีและสภาพครอบครัวหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวโดยภาพรวมหลัง

การทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวแต่ละด้านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้เข้าอบรมสะท้อนในทิศทางเดียวกันถึงผลที่ได้รับจากการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาดังตัวอย่างเสียงสะท้อนว่า “ได้ผลมาก โดยเฉพาะการฝึกการให้การปรึกษาผ่านช่องทางการแชท ที่ทำให้เห็นเงื่อนไข องค์ประกอบที่เราต้องคำนึงและให้ความสำคัญ ณ ขณะที่ต้องให้คำปรึกษามากๆ” “ได้ฝึกปฏิบัติจริงนำไปใช้ได้จริง” “ได้เรียนรู้การให้คำปรึกษาโดยใช้กระบวนการของการรับฟังอย่างมีสติ” “ได้นำองค์ความรู้ในเรื่องกระบวนการให้คำปรึกษาออนไลน์ตามหลักหัวใจต้นรู้ 6 ป. (ปลูก เปิด ปัก เปลี่ยน ปิด ปั่น) ไปใช้ให้คำปรึกษาแก้ปัญหาความสัมพันธ์ภาพในครอบครัวผ่านระบบออนไลน์ได้มีผลดีขึ้น” ทักษะการสื่อสารอย่างมีสติต้นรู้ ผ่านการฟัง พูด คิด การพิมพ์ข้อความโต้ตอบให้พัฒนาขึ้น และการสามารถใช้ I massage หรือรูปประโยคสื่อสารเชิงบวกที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ให้ดีขึ้นโดยไม่มีการโทษเขาแต่เป็นการบอกความรู้สึกที่ตนได้เห็นพฤติกรรมต่างๆ และใช้ประโยคขอร้องแทนกล่าวโทษ ทั้งนี้หลังการเข้าอบรมช่วยให้ผู้อบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดการตื่นรู้ขึ้นในเรื่อง การมีสติมากขึ้นในชีวิตประจำวัน และมีสติต้นรู้ในขณะที่ให้คำปรึกษามากขึ้น ส่วนเรื่องที่ต้องการนำไปต่อยอด คือ การนำหลักการให้คำปรึกษาตามหลักหัวใจต้นรู้ 6 ป. ไปใช้ในโรงเรียน และศูนย์ใกล้เคียงภาคประชาชน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ ที่เรียกว่า Hybrid Mindfulness based learning for Peace Counselor (HML for Peace Counselor)

Picture 1: Hybrid Mindfulness based learning for Peace Counselor (HML for Peace Counselor)

HML for Peace : Hybrid Mindfulness based Learning for Peace Counselor เป็นหลักสูตร เกิดจากการตกผลึกองค์ความรู้หลังได้ทำอบรมหลักสูตร “ผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวหัวใจตื่นรู้ยุคดิจิทัล” โดยปรับโฉมใหม่ให้กระชับมากขึ้น เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมศักยภาพผู้ให้คำปรึกษากับกลุ่มต่างๆ ได้สะดวกขึ้น ทั้งนี้หลักสูตรนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างหรือยกระดับศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว ให้เป็นผู้ให้คำปรึกษาแห่งสันติสุข (Peace Counselor) ใช้รูปแบบการจัดอบรมแบบผสมผสานทั้ง Onsite และ Online โดยมีสติเป็นฐานในการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร ประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญ 5 เรื่อง ได้แก่ 1) ความรัก (Love): รู้ รัก เข้าใจ เห็นคุณค่า สามารถเติมเต็มพลังแห่งรักและสันติสุขให้ตน และส่งมอบพลังแห่งรักและสันติให้ผู้อื่นได้อย่างสมดุล 2) การตื่นรู้ (Awaken): รู้ เข้าใจ เห็นคุณค่า และสามารถบ่มเพาะพลังแห่งสติตื่นรู้ให้ตนและผู้อื่นได้ 3) การให้คำปรึกษา (Counseling knowledge): รู้ เข้าใจ เห็นคุณค่า มีทักษะ และสามารถให้คำปรึกษาได้ 4) การวิเคราะห์ครอบครัว (Family analysis): รู้ เข้าใจ เห็นคุณค่า และสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาคู่ครอบครัว 5) ชุดเครื่องมือ (Tool box): รู้หลักการ เข้าใจวิธีใช้ และเลือกใช้ชุดเครื่องมือในการช่วยให้คำปรึกษาได้อย่างเหมาะสมกับตัวปัญหาและตัวผู้ขอรับคำปรึกษาได้ สร้างความรู้สึกไว้วางใจ (Trust Me) เหมือนเป็นเพื่อน ตลอดจนสร้างความรู้สึกมั่นใจว่าผู้ให้คำปรึกษามีความมุ่งมั่นในการช่วยปกป้องครอบครัวของผู้ให้บริการ (We protect your family)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า บริบท สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ สันติวัฒนธรรมการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว โดยบริบทปัญหาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคน ด้านระบบ ด้านกระบวนการ ด้านเครื่องมือ และด้านการบริหารจัดการนั้น ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกสนใจ ด้านคน โดยพัฒนาศักยภาพบุคคล เนื่องจากมีงานวิจัยที่สอดคล้องกล่าวว่า การพัฒนาใดๆ ควรเลือกพัฒนาเริ่มที่ตัวบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wattanapradith et al. (2020) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบนวัตกรรมการสร้างวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข” ได้นำแนวคิดเรื่องการพัฒนาสมรรถนะ ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ เจตคติ ซึ่งได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะ การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ส่วนแนวคิดทฤษฎีที่นำแนวคิดชาเทียร์มาให้คำปรึกษาช่วยให้เข้าธรรมชาติของคนมากขึ้น และยังช่วยให้คนมีความสุขมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Raengsungnaen, and Thanthanon (2022) ทำวิจัยเรื่อง “ผลของการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลตามแนวคิดชาเทียร์ที่มีผลต่อความสุข” ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับบริการที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลตามแนวคิดชาเทียร์ มีความสุข สูงกว่าผู้รับบริการที่ไม่ได้เข้ารับการปรึกษา พุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการสร้างสันติสันติวัฒนธรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว ผู้วิจัยได้เลือกหลักอริยสัจ 4 เป็นหลักสำคัญในการให้คำปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suwan (2017) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การให้คำปรึกษาทางพระพุทธศาสนากับตะวันตกเพื่อคลายทุกข์ในสังคมไทย” ได้ข้อสรุปว่า การให้คำปรึกษาทางพระพุทธศาสนา มี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเริ่มต้น ด้วยการสร้างสัมพันธภาพและรับฟังปัญหาโดยอาศัยหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 (ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตา) 2) ขั้นสืบสาวหาสาเหตุ ว่าด้วยเหตุแห่งทุกข์มีสาเหตุมาจากอะไร 3) ขั้นหาวิธีกำจัดสาเหตุ กำจัดสาเหตุ 4) ขั้นวิธีดับทุกข์ตามหลักพุทธศาสนา ช่วยเหลือแก่ผู้รับบริการปรึกษาให้เข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม มีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหาและหาทางออก เพื่อลดหรือขจัดความทุกข์ ความยุ่งยากใจ ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ด้วยตนเอง (Phra Medeedhampranat (Precha Patibanamedhee), and Phramaha Atidet Satiwaro (Sukawattanawadi). 2017).

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ข้อที่ 2 พบว่า สันตินวัตกรรมการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ในหลักสูตรนี้มุ่งเน้นไปที่การฝึกบ่มเพาะพลังสติ และพลังความรักตามหลักพรหมวิหาร 4 ให้เกิดขึ้นในตัวผู้ให้คำปรึกษาเป็นหลักนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Atthachart Atthajāto, and Wattanapradith (2020) **ได้ทำวิจัยเรื่อง** “5 พลังแห่งการร่วมแก้ปัญหาการรังแกผ่านโลกโซเชียล ของเยาวชนไทยผ่านฐานคิดทางพุทธสันติวิธี” พบว่าพุทธสันติวิธีที่ใช้ในการแก้ปัญหาหลักคือ หลักพรหมวิหาร 4 และยังพบว่าการฝึกสติเป็นฐานในการให้คำปรึกษา สามารถฝึกผ่านออนไลน์ และส่งผลให้เกิดพลังเมตตาและสันติสุขได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Suwanvecho (2021) ที่ได้ทำการศึกษา และสร้างหลักสูตรแบบออนไลน์เพื่อเสริมสร้างพลังเมตตากรุณาในบุคลากรแพทย์ ชื่อว่าดอกไม้แห่งเมตตากรุณา “the CHRYSANTHEMUM+ Model” ได้กล่าวว่า “สติซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของกิจกรรมทั้งหมด” นอกจากนี้ยังกล่าวว่า การฝึกอบรมออนไลน์ที่มีสติเป็นฐานสามารถส่งเสริมพลังความเมตตา ก่อให้เกิดสันติสุขได้ ดังนั้นจะเห็นว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง สันตินวัตกรรมการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวนั้นมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยอื่นๆ ทั้งในส่วนที่เป็นการนำหลักสติ พรหมวิหาร 4 และหลักอริยสัจ 4 มาใช้เป็นแกนหลักในการคลี่คลายความทุกข์ และสร้างสันติสุขให้กับจิตใจผู้ให้คำปรึกษาและผู้ขอรับได้จริง และการนำหลักการให้คำปรึกษาของซาเทียร์มาช่วยเสริมในส่วนการวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวเพื่อช่วยให้เกิดเข้าใจกันได้ลึกซึ้งและสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันได้มากขึ้น จนช่วยลดความขัดแย้งอย่างสันติสุขได้มากขึ้น

สรุป

สันตินวัตกรรมการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ที่เรียกว่า Hybrid Mindfulness based learning for Peace Counselor (HML for Peace Counselor) ประกอบด้วยเนื้อหา 5 ชุดสำคัญ คือ ความรัก การสติตื่นรู้ การให้คำปรึกษา การวิเคราะห์ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว และชุดเครื่องมือ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่มีสติเป็นฐานแบบผสมผสาน Online และ Onsite ที่ช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษาสามารถยกระดับศักยภาพตนให้มีสติตื่นรู้ และมีสันติภายใน ในการให้คำปรึกษาปัญหาความสัมพันธ์ภาพครอบครัว ผ่านระบบเพื่อนครอบครัวของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว โดยมีหลักการให้คำปรึกษาที่เรียกว่า “6 ป. (ปลูก เปิด ปักปฏิบัติ เปลี่ยน ปิด ปั่น)” และมีกระบวนการให้คำปรึกษา 11 ขั้นตอน ที่เรียกว่า “Peace and Love Space Process” ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่างานวิจัยเรื่อง “สันตินวัตกรรมการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว” จะเป็นอีกนวัตกรรมชิ้นหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว ให้สามารถทำหน้าที่ให้คำปรึกษาอย่างเต็มศักยภาพ โดยสามารถนำพลังสันติสุขภายใน ออกมาขับเคลื่อนทำงานรับใช้สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการให้คำปรึกษาที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการใช้เครื่องมือออนไลน์ในยุคสมัยใหม่ เป็นช่องทางในการให้คำปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดสันติสุขมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 นำหลักสูตรไปสร้างทีมกระบวนกร ของหลักสูตรผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวหัวใจตื่นรู้ (Train the trainer)

1.2 นำหลักสูตรและทีมกระบวนกร ขยายองค์ความรู้ตามหลักสูตรผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัวหัวใจตื่นรู้ ลงสู่ระดับท้องถิ่น ในพื้นที่ต่างๆ

1.3 นำองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย ควรไปขยายผลต่อในการนำไปอบรมต่อกับกลุ่มจิตอาสาผู้ให้คำปรึกษาในระบบเพื่อนครอบครัวที่ยังไม่ได้เข้าร่วม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนกับกลุ่มที่ปัญหาความเครียด

2.2 การนำผลการศึกษานี้ไปขยายผลศึกษาต่อในการศึกษาการสร้างระบบพี่เลี้ยงผู้ให้คำปรึกษาเพื่อช่วยอบรมให้ผู้ให้คำปรึกษาในพื้นที่ที่มีศูนย์การให้คำปรึกษา หรือกลุ่มอื่นที่สนใจ

References

- Johnson, R. B., & Christensen, L. (2014). *Educational Research Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches*. (5th ed.). Thousand Oaks: Sage.
- Phra Atthachart Atthajāto, & Wattanapradith, K. (2020). 5 Institutions for Solving Thai Youth's Cyberbullying Based on Buddhist Peaceful Means. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(Supplement), 357-370.
- Phra Medeedhammapranat (Precha Patibanamedhee), & Phramaha Atidet Satiwaro (Sukawattanawadi). (2017). A Study of Buddhist Counseling Psychology Integrated Approach. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(8), 4041-4055.
- Phramaha Hansa Dhammhaso. (2014). *Peaceful Buddhism: Integrating Conflict Management Principles and Tools*. Bangkok: MCU Press.
- Raengsungnaen, K., & Thanthanon, R. (2022). The Effect of Individual Counseling Based on the Satir Model that Affects Happiness. *Journal of Humanities, Social Sciences, and Arts*, 3(1), 58–67.
- Suwan, K. (2017). Buddhist and Western Counseling for Relief in Thai Society. *Journal of Srilanchang Review*, 3(1), 1-14.
- Suwanvecho, B. (2021). *The Development of Peace Innovation for Empowering Mettā and Karuṇā of Medical Personnel*. (Doctoral Dissertation) . Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (2003). *Handbook of Mixed Methods in Social & Behavioral Research*. Thousand Oaks: Sage.
- ThaiPost. (2022). *Revealing Statistics of Thai Teenagers Asking for Advice at the Mental Health Hotline 1323 the Most*. Retrieved July 24, 2022, form <https://www.thaipost.net/main/detail/56782>

- ThaiPublica. (2021). *Domestic Violence Problems Are Not Just Matters in the Home*. Retrieved June 1, 2022, from <https://thaipublica.org/2021/12/pitikhun-nilthanom-21/>
- Thairath Online. (2021). *The Government Approves the National Family Assembly Resolution Plan to Solve the Covid Problem*. Retrieved June 1, 2022, from <https://www.thairath.co.th/tags>
- Wattanapradith et al. (2020). *The Development of Leader Competencies by an Innovative Model for Enhancing Local Peace Engineer Resulting in the Building of Peaceful Community*. (Research Report). Ayutthaya: Buddhist Research Institute of MCU.
- Webportal Bangkok. (2021). *Summary of Information on Acts of Violence Against Children, Women, and Persons in the Family in the Year 2021*. Retrieved June 1, 2022, from https://webportal.bangkok.go.th/public/user_files_editor/103/Violence/Violence64.pdf